

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 25 серпня 2016 року
(протокол № 1)

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

(назва навчальної дисципліни)

**ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра**

спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
(шифр і назва спеціальності)

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: канд. пед. наук, доцент Голуб О.В.

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету “16” червня 2016 року, протокол № 8

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Історія педагогіки» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавр, галузі знань 01 Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Предметом навчальної дисципліни є формування та розвиток професійної компетентності майбутнього педагога початкової школи щодо аналізу історико-педагогічних явищ.

У викладанні курсу «Історія педагогіки» реалізуються **міждисциплінарні зв'язки** з навчальними предметами «Історія України», «Філософія», «Основи педагогіки», «Дидактика», «Теорія і методика виховання», «Історія української культури» та з іншими науками.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Історія педагогіки» є сприяння становленню професійної компетентності майбутнього педагога початкової школи шляхом ознайомлення з педагогічною спадщиною минулого.

Програма побудована в традиційному сприйманні золотого фонду педагогічної спадщини.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія педагогіки» є:

- забезпечення концептуального розуміння студентами проблем історії педагогіки;
- вироблення у майбутнього вчителя уяви про цілісний історико-педагогічний процес розвитку людської думки незалежно від епох, регіонів, соціальних структур;
- забезпечення розкриття діалектики відповідності і новаторства в розвитку теорії і практики школи, відродження принципів освіти;
- ознайомлення з вагомим внеском українського народу, щедро обдарованого просвітницькими і педагогічними талантами (Ю. Дрогобич, І. Борецький, П. Могила, Ф. Прокопович, І. Гізель, Г. Сковорода, К. Ушинський, М. Драгоманов, М. Грушевський, С. Русова, В. Сухомлинський, А. Макаренко та ін.), у світову скарбницю виховної мудрості;
- набуття навичок і вмінь здійснення аналізу історичних і сучасних підходів до змісту виховання та навчання в зарубіжній та вітчизняній педагогіці;
- самостійно організовувати пошук в галузі історико-педагогічних та педагогічно-краєзнавчих знань;
- формування у студентів професійних та особистісних компетентностей щодо теоретичної та практичної підготовки вчителя початкової школи;
- формування у студентів педагогічного мислення на основі засвоєння просвітницьких ідей;
- виховання особистих якостей майбутнього вчителя початкової школи, розвиток його мотиваційного потенціалу, прагнення до самовдосконалення.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентностей:

ЗК 1. Соціальні та загальнокультурні

Здатність до формування національної самосвідомості, соціальної відповідальності; додержання правових та етичних норм, правил культури поведінки у стосунках з людьми.

Здатність до постійного фізичного і духовного самовдосконалення.

Здатність до збереження і примноження історичної спадщини, національних культурних традицій.

ФК 2. Методологічна

Здатність використовувати методологію, як вчення про методи пізнання та перетворення дійсності у сфері власних наукових досліджень.

Та демонструвати такі результати навчання:

ПРН 1. Володіти базовими знаннями з циклу гуманітарної підготовки, які сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості.

ПРН 2. Вирішувати фахові завдання з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та навколишнього середовища, збереження життя, здоров'я та працездатності суб'єктів професійної діяльності.

ПРН 4. Аналізувати головні тенденції розвитку українського народу, аргументувати свої погляди на його історію, культуру та сучасне суспільне життя, сприяти відродженню народних традицій та обрядів рідного краю.

ПРН 15. Використовувати методи наукового пізнання, застосовувати логічні закони і правила, пошукові засоби і технології; встановлювати нові факти, давати їм пояснення з позиції сучасної науки, розкривати їх загально-пізнавальне, теоретичне або практичне значення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години / 3 кредита ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1.1. Виникнення освіти й виховання у світовій суспільній цивілізації

Історія педагогіки як наука: об'єкт, предмет, завдання, методологічні основи, принципи, джерельна база. Навчальна дисципліна «Історія педагогіки»: значення, структура, функції. Погляди науковців щодо виникнення виховання як суспільного явища. Виховання у первісному суспільстві.

Виховання, школа і зародження педагогічної думки в державах стародавнього світу. Передумови виникнення перших шкіл. Розвиток систем письма у стародавніх народів. Характеристика шкільництва у стародавніх Месопотамії, Єгипті, Ізраїльсько-Іудейському царстві, Ірані, Індії, Китаї.

Виховання у Давній Греції. Давньогрецькі філософи про формування людської особистості (Сократ, Платон, Арістотель, Демокріт). Аналіз думок про виховання, сформульованих Демокрітом. Характеристика педагогічних ідей Сократа. Система педагогічних поглядів Платона. Проблеми навчання і виховання у спадщині

Арістотеля. Порівняльна характеристика спартанської та афінської систем виховання. Зародження ідеалу гармонійно розвиненої особистості в Давній Греції і його відображення в сучасній педагогіці. Педагогічні проблеми філософських шкіл Давньої Греції.

Міста-держави українського Причорномор'я: Ольвія, Пантікапей, Херсонес – носії афінської системи освіти. Педагогічні інновації Давньогрецьких філософів і їх використання на сучасному етапі.

Школа і педагогіка Стародавнього Риму. Основні типи шкіл, зміст освіти й виховання в них. Характеристика педагогічних рекомендацій М. Ф. Квінтіліана.

Тема 1.2. Розвиток школи, виховання і педагогічних ідей в епоху Середньовіччя

Загальна характеристика епохи Середньовіччя в Європі. Система середньовічних шкіл. Зміст освіти в церковних школах. Індивідуально-групова форма навчання. Катехізисний спосіб оволодіння знаннями. Міські початкові школи, їх історико-педагогічне значення.

Мета, зміст і система лицарського виховання. Виникнення освіти жінок.

Реформація та її політика в галузі освіти і виховання.

Виникнення перших університетів у Західній Європі: суспільно-економічні умови їх виникнення, демократичні засади діяльності перших університетів. Структура, зміст освіти, методи навчання, атестація випускників університетів. Болонський університет: історія та сучасність.

Загальна характеристика й умови виникнення європейського Відродження (XIV-XVI ст.). Культура епохи європейського Відродження. Школа і педагогічна думка епохи Відродження. Педагогічні ідеї педагогів-гуманістів (Т. Кампанелла, М. Монтень, Т. Мор, Ф. Рабле, Е. Роттердамський, В. Фельтре).

Реформація. Єзуїтська система виховання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 2.3. Педагогічна теорія Я.-А. Коменського

Життя, педагогічна діяльність Яна Амоса Коменського. Світогляд Я.-А. Коменського. Мета і завдання виховання Я.-А. Коменського.

Принцип природовідповідності виховання як методологічна основа педагогічної теорії Я.-А. Коменського. Вікова періодизація. Система шкільної освіти. Структура навчальних закладів, зміст освіти в них і вимоги до організації їх діяльності.

Дидактичні погляди Я.-А. Коменського. Принципи навчання: наочність, міцність, емоційність, послідовність та систематичність, поступовість. «Золоте правило» дидактики. Обґрунтування класно-урочної системи.

Принципи навчання. «Золоте правило дидактики». Проблема організації шкільного навчання. Обґрунтування класно-урочної системи. Вимоги до уроку. Методи і правила навчання.

Проблема підручника та вимоги до нього. Характеристика шкільних підручників, складених Я.-А. Коменським. Я.-А. Коменський про зміст початкової освіти.

Проблеми виховання і дисципліни в педагогічній теорії Я.-А. Коменського. Завдання, засоби та методи морального виховання. Проблема шкільної дисципліни. Я.-А. Коменський про вчителя і вимоги до нього.

Тема 2.4. Шкільництво та педагогічна думка в Європі XVII – I половини XIX ст.

Англійська педагогіка XVII ст. Буржуазна революція в Англії XVII ст., її вплив на розвиток виховання й освіти. Педагогічна концепція Дж. Локка. Шляхи формування

особистості джентльмена. Дж. Локк про зміст і методи розумового, морального й фізичного виховання дітей.

Французьке просвітництво XVIII ст. Педагогічна теорія Ж.-Ж. Руссо, загальні принципи розробленої ним виховної системи. Новаторський характер ідей Ж.-Ж. Руссо. Теорія природного і вільного виховання. Періодизація життя дитини, зміст і методи навчання й виховання на кожному з вікових періодів. Метод природних наслідків. Ж.-Ж. Руссо про виховання жінок. Суперечності в педагогічних поглядах Ж.-Ж. Руссо.

Педагогічні ідеї французьких філософів-просвітників XVIII ст. К. Гельвеція і Д. Дідро.

Проблеми народної освіти у період французької революції кінця XVIII ст. Характеристика освітніх проєктів Кондорсе, Лепелетьє. Історико-педагогічне значення ідей реорганізації освіти, висунутих діячами революції.

Педагогічна система Й. Г. Песталоцці. Життя і діяльність, педагогічні дослідження Й. Г. Песталоцці. Базова мета виховання. Проблема взаємодії сім'ї і школи у вихованні дітей, пріоритетність родинного виховання. Проблема поєднання навчання із продуктивною працею учнів. Зміст і методи розумового, морального, фізичного і трудового виховання. Принцип природовідповідності. Теорія елементарної освіти. Методика початкового навчання. Дидактичні погляди, започаткування розвивального навчання.

Загальнопедагогічні ідеї. Обґрунтування методологічних принципів виховання у творах А. Дістервега. Дидактика розвивального навчання. А. Дістервег про вчителя і його підготовку. Питання дисциплінування учнів у спадщині Я.-А. Коменського та А. Дістервега. Проблема природовідповідного виховання в поглядах Я.-А. Коменського, Ж.-Ж. Руссо, Й. Г. Песталоцці, А. Дістервега: порівняльний аналіз.

Педагогічна теорія Й.-Ф. Гербарта. Розробка Й.-Ф. Гербартом методологічних засад педагогіки. Структура процесу навчання і його формальні ступені. Вчення про методи навчання. Ідея виховуючого навчання. Основні засоби керування дітьми. Система морального виховання.

Педагогічні погляди і діяльність соціалістів-утопістів Р. Оуена та Г. Спенсера. Соціально-педагогічні експерименти Р. Оуена в Нью-Ленарку. Система шкіл. Проблема поєднання навчання із продуктивною працею дітей у практиці Р. Оуена. Педагогічний досвід комуни «Нова гармонія».

Проблема принципів навчання та принципів виховання в історії педагогіки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Тема 3.5. Становлення виховання та освіти в Україні з найдавніших часів до XV ст. н. е.

Традиційні засади виховання дітей у східних слов'ян. Мета, зміст, засоби і традиції виховання у східних слов'ян. Етнопедагогіка. Джерела виховної мудрості. Виникнення і поширення писемності у східних слов'ян.

Соціальні умови зародження і розвитку шкільної освіти в Київській Русі. Передумови виникнення шкіл. Характеристика основних типів шкіл і виховання. Зміст і методика шкільного навчання. Освіта і виховання жінок. Ярослав Мудрий і розповсюдження книгописання на Русі. Порівняльний аналіз шкільництва й виховання в Київській Русі і західноєвропейських державах. Причини широкого розповсюдження і зростання освіти в Київській Русі.

Педагогічна думка в Київській Русі. Характеристика перекладних і оригінальних літературно-педагогічних пам'яток Київської Русі XI–XIII ст. Історико-педагогічне значення «Повчання дітям» Володимира Мономаха.

Педагогічна думка, шкільництво, виховання в період занепаду України-Русі.

Тема 3.6. Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського

Відродження (XVI – XVIII ст.)

Аналіз суспільно-політичних умов виникнення українського Відродження XVI – XVII ст.: історична зумовленість і умови розвитку українського національного шкільництва. Виникнення і розвиток шкіл в Україні в XVI – середині XVII ст. Українська педагогічна думка епохи Відродження.

Братські школи, їх роль у формуванні національної свідомості, науки та культури. Принципи організації, етапи розвитку, зміст і методика навчання в братських школах. Львівська братська школа та її значення. Статут Львівської братської школи. Педагогічна діяльність учителів братських шкіл.

Козацька педагогіка. Діяльність козацьких шкіл в Україні (січові, полкові, музичні тощо). «Козацька читанка» – основний підручник січових шкіл. Глухівська музично-співацька школа. Харківський, Чернігівський, Переяславський колегіуми. Система виховання лицаря-козака.

Культурно-освітні осередки і перші вищі навчальні заклади в Україні. Острозька та Києво-Могилянська академія. Острозька школа-академія та її вплив на формування культури українського народу. Острозька академія на сучасному етапі. Києво-Могилянська академія, її організація, зміст і методика навчання, роль як загальноукраїнського освітнього центру. Міжнародне значення академії. Педагогічна діяльність викладачів Острозької і Києво-Могилянської академії.

Українська навчальна література та педагогічна думка в Україні в епоху національного Відродження. Просвітницька діяльність І. Федорова, його перший буквар. Прогресивні педагогічні ідеї у творах видатних діячів українського Відродження Лаврентія і Стефана Зизаніїв, І. Вишенського, К. Ставровецького, І. Борецького, Памви Беринди, Г. Смотрицького, М. Смотрицького, Є. Славинецького та ін. Педагогічна діяльність і погляди Ф. Прокоповича.

Українське просвітництво XVIII ст. Педагогічні погляди Г. С. Сковороди. Педагогічні погляди і діяльність Г. С. Сковороди. Філософські основи педагогічних ідей Г. С. Сковороди, ідея «спорідненої праці». Ідея природного виховання. Принцип народності в педагогічній спадщині Г. С. Сковороди. Сковорода про завдання та засоби розумового, морального, фізичного, трудового, естетичного виховання. Проблема сімейного виховання у творах Г. С. Сковороди. Сковорода Г. С. про вчителя і вчительську працю.

Російська освітня реформа 1786 р. і її вплив на шкільництво України. Статут 1786 року Російської імперії про зміст та особливості шкільної системи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

Темі 4.7.–4.8. Розвиток української педагогіки та шкільництва у XIX ст.

Характеристика системи освітніх закладів в Україні під Російською імперією в першій половині XIX ст. Вплив освітніх реформ Росії 1804 і 1828 рр. на шкільництво України. Створення державної системи освіти; відкриття на території України нових типів навчальних закладів. Особливості розвитку шкільництва в різних навчальних округах підросійської України. Становлення і розвиток університетської освіти. Харківський університет.

Педагогічна думка в Україні першої половини XIX ст. Культурно-просвітницька діяльність Кирило-Мефодіївського братства. Педагогічні ідеї Т. Г. Шевченка. Шевченко Т. Г. про виховний ідеал. Проблема народної української школи та її відродження у творах Т. Г. Шевченка. Діяльність Т. Г. Шевченка щодо створення підручників для українських шкіл. Відображення у спадщині Т. Г. Шевченка проблеми сімейного виховання дітей. Шевченко Т. Г. про особистість учителя.

Розвиток прогресивних педагогічних ідей у творчості та діяльності І. П. Котляревського, П. О. Куліша. Куліш П. О. і проблема створення українського підручника. Створення української абетки, правопису «кулішівка». Освітні й виховні

ідеї М. І. Костомарова. Педагогічні погляди та діяльність М. П. Драгоманова.

Педагогічна діяльність О. В. Духновича. Історико-педагогічне значення підручників для початкової школи та підручника з педагогіки, створених О. В. Духновичем. Ідея народності виховання. Духнович О. В. про принцип природовідповідності виховання. Проблеми фізичного, морального, розумового виховання у спадщині О. В. Духновича. Дидактичні погляди О. В. Духновича. Духнович О. В. про роль учителя у формуванні особистості.

Головні віхи життя і діяльності К. Д. Ушинського. Світогляд. Новаторство та педагогічна творчість К. Д. Ушинського. Теоретичне обґрунтування педагогіки. К. Д. Ушинський про педагогіку як науку і як мистецтво виховання. Проблема цілей виховання у працях К. Д. Ушинського. Ідея народності виховання у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського. Розробка Ушинським наукових засад національного виховання. Ушинський К. Д. про рідну мову. Реалізація у спадщині К. Д. Ушинського традицій народної педагогіки.

Дидактика й методика початкового навчання К. Д. Ушинського. Основні закономірності процесу навчання. Вчення про ступені пізнання. Ушинський К. Д. про формальну і матеріальну цілі навчання. Основні функції навчання. Новаторство К. Д. Ушинського в розробці дидактичних принципів. Удосконалення класно-урочної системи навчання. Типи і структура уроків. Розробка методів навчання. Підручники для початкової школи. Вимоги до підручників. Характеристика підручників, складених К. Д. Ушинським («Рідне слово», «Дитячий світ»).

Виховна система К. Д. Ушинського. Ушинський К. Д. про гармонійний розвиток особистості. Основні засоби і методи формування наукового світогляду, розумового, духовно-морального, господарсько-трудоного, фізичного, естетичного виховання. Роль праці в житті та вихованні людини.

К. Д. Ушинський про роль учителя у вихованні учнів. Система і зміст педагогічної освіти. Педагогічна практика як елемент підготовки вчителя. Проблема підвищення кваліфікації вчителів. Вплив педагогічних ідей К. Д. Ушинського на розвиток педагогіки і школи в Україні.

Розвиток української педагогіки та шкільництва у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Прогресивна педагогічна думка у східноукраїнських землях в Україні другої половини ХІХ ст. Послідовники ідей К. Д. Ушинського. Педагогічні погляди і діяльність М. І. Пирогова, Х. Д. Алчевської, М. О. Корфа, Б. Д. Грінченка, І. Я. Франка, Л. Українки, Т. Г. Лубенця.

Прогресивна педагогічна думка у східноукраїнських землях. Становлення народної освіти в Бердянському повіті в кінці ХІХ ст. – початку ХХ ст. Діяльність Бердянського земства. Рівень освіти в Бердянську і в Бердянському повіті у II половині ХІХ ст. М. О. Корф і освіта в Бердянську і в Бердянському повіті. Відкриття середніх навчальних закладів в м. Бердянську (чоловіча і жіночі гімназії, міське та реальне училища). Освіта в Бердянську й у Бердянському повіті на початку ХХ ст.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5

Тема 5.9. Розвиток освіти і шкільництва в Україні у ХХ ст.

Просвітницька діяльність і педагогічні погляди відомих діячів періоду української революції (1917–1919 рр.): М. С. Грушевський, І. М. Стешенко, С. Ф. Русова. Концепція національного виховання С. Ф. Русової. Розробка С. Ф. Русовою фундаментальних проблем теорії навчання і виховання. Теорія дошкільного виховання. С. Ф. Русова про вчителя. Просвітницька діяльність П. П. Блонського. Національний виховний ідеал Г. Г. Ващенко.

Педагогічна спадщина Г. Г. Ващенко. Створення Г. Г. Ващенко української національної педагогіки. Г. Г. Ващенко про український виховний ідеал. Г. Г. Ващенко про завдання гармонійного виховання української молоді. Створення Г. Г. Ващенко

української національної системи освіти і виховання.

Життя, педагогічна діяльність і теоретична спадщина А. С. Макаренка. Вчення про колектив як інструмент усебічного розвитку особистості. Проблема виховання свідомої дисципліни. Питання трудового виховання дітей і поєднання навчання із продуктивною працею. Виховання дітей у сім'ї. Думки А. С. Макаренка з питань педагогічної майстерності. Суперечності в педагогічних поглядах А. С. Макаренка. Неоднозначність сучасних наукових поглядів на спадщину А. С. Макаренка.

Освіта у перші роки становлення радянської влади в Україні (1917-1920 рр.). Основні засади освітньої політики українських більшовиків. Діяльність щодо створення української радянської системи освіти. «Положення про єдину трудову школу УРСР». «Декларація про соціальне виховання дітей». Схема шкільної освіти за проектом Г. Ф. Гринька. Відмінності між системами освіти Радянської України і Росії. Розвиток українського шкільництва між першою і другою світовими війнами. «Кодекс законів про народну освіту в УРСР» (1922 р.). Різноманітність типів навчальних закладів у Радянській Україні у 20-х роках. Характеристика програмно-методичної роботи, змісту, організації та методів навчально-виховного процесу в загальноосвітніх школах Радянської України у 20–30 рр. Постанови ЦК ВКП(б) про школу 30-х років – гальмо демократичних засад розвитку шкільництва. Уніфікація освіти в Радянській Україні у 30-х роках, запровадження нової системи освіти. Характерні риси радянської тоталітарної школи і системи виховання. Українська школа в роки другої світової війни. Розвиток української освіти в повоєнний час. Освітні реформи 50–80-х років.

Життя, педагогічна діяльність і теоретична спадщина Василя Олександровича Сухомлинського. В. О. Сухомлинський і народна педагогіка. Проблема проектування людини. Питання формування культури розумової праці школярів у спадщині В. О. Сухомлинського. Всебічний і гармонійний розвиток особистості як основа виховання дитини. Проблема морального, естетичного, трудового та фізичного виховання. Проблема самовиховання. Виховання колективізму, гармонія інтересів особистості і колективу. В. О. Сухомлинський і сучасна українська національна педагогіка.

Провідні напрямки сучасної педагогічної науки в Україні: педагогіка співробітництва, педагогіка життєтворчості, педагогіка толерантності, особистісно-зорієнтована педагогіка, педагогіка рефлексії, психопедагогіка особистості тощо. Впровадження інноваційних технологій у педагогічному процесі: модульно-розвивальне навчання; школа діалогу культур; екологія і діалектика та ін. Перспективи розвитку педагогічної науки в Україні у XXI ст.

3. Рекомендована література

Базова

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : навч.-метод. посіб. / Любов Вікторівна Артемова. – К. : Либідь, 2006. – 424 с.
2. Вихрущ В.О., Решетуха Л. Г., Ковальчук Л. І., Пушинська А.А. Історія педагогіки: навч. посіб. / за заг. ред. В.О. Вихрущ. – Тернопіль: ТАЙП, 2015. – 411 с.
3. Волкова Н П. Педагогіка : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Наталія Павлівна Волкова. – К. : Альма-матер, 2009. – 575 с.
4. Голуб О. В. Історія педагогіки : навч.-метод. комплекс [для студ. вищ. навч. закл.] / Олена Вікторівна Голуб. – Бердянськ : БДПУ, 2013. – 248 с.
5. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під

- час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять. – Київ : Видавничий дім «Слово», 2012.– 323 с
6. Задорожна Л.В., Курок О.І., Мосіяшенко В.А. Історія педагогіки України в особах. – Київ: Університетська книга, 2015. – 266 с.
  7. Зайченко І. В. Історія педагогіки : навч. посіб. [для студ. вищ. пед. навч. закл.] / Іван Васильович Зайченко. – [2-ге вид.]. – К. : Слово, 2008. – Т. 1. Історія зарубіжної педагогіки. – 621 с.
  8. Зайченко І. В. Історія педагогіки : навч. посіб. [для студ. вищ. пед. навч. закл.] / Іван Васильович Зайченко. – [2-ге вид.]. – К. : Слово, 2008. – Т. 2. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні. – 1032 с.
  9. Кіт Г. Українська народна педагогіка. Курс лекцій : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Г. Кіт, Г. Тарасенко. – Вінниця : Едельвейс і К, 2008. – 302 с.
  10. Лузан П. Г. Історія педагогіки та освіти в Україні : навч. посіб. / П. Г. Лузан, О. В. Васюк. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – К. : ДАКККіМ, 2010. – 296 с.
  11. Любар О. О. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. / Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. – К. : Знання, 2012. – 447 с.
  12. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні / Людмила Андріївна Медвідь. – К. : Вікар, 2003. – 335 с.
  13. Москаленко А. М. Історія педагогіки. Київ: [Київський університет](#), 2014. 239 с.
  14. Нагачевська З.І., Джус О.В. Історія педагогіки. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів ОКР «бакалавр»: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ: «НАІР», 2014. 188 с.
  15. Скільський Д. М. Історія зарубіжної педагогіки / Дмитро Михайлович Скільський. – К. : СМОЛОСКИП, 2011. – 376 с.
  16. Скільський Д. М. Історія української педагогіки : ілюстрований навч. посіб. / Дмитро Михайлович Скільський. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. – 2012. – 340 с.
  17. Ярошук Л. Г. Історія педагогіки : навч.-метод. комплекс / Лілія Григорівна Ярошук. – Бердянськ : ФО-П Ткачук О.В., 2014. – 416 с.

Допоміжна

1. Аймедов К.Д. Загальна педагогіка та історія педагогіки : підручник. – Київ : Слово, 2014. 352 с.
2. Васюк О. В. Сопівник І. В. Історія української педагогіки і освіти : навч. посіб.-хрестоматія. – Ніжин : ПП Лисенко М.М., 2015. – 644 с.
3. Короткий словник актуальних педагогічних термінів/упоряд. Флегонтова Н. М. – Київ: КНУТД, 2013. – 55 с.
4. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 2-ге, доп. і перероб./уклад. О. Є. Антонова. – Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2014. 100 с.
5. Січинський В. Чужинці про Україну. – Львів : Слово, 1991. – 92 с.
6. Сухомлинський В. Батьківська педагогіка. Київ : Рад. школа, 1978. 263 с.
7. Сухомлинський В. Народження громадянина // Вибрані твори у 5 т. – Київ : Рад. школа, 1976. – Т. 3.
8. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям // Вибрані твори у 5 т. – Київ : Рад. школа, 1976. Т.3. С. 7–279.
9. Сухомлинський В.О. Сто порад учителеві. – Київ: Рад. школа, 1988. 304 с.
10. Хрестоматія з історії педагогіки : в 2-х т. / за заг. ред. А. В. Троцько. – Харків : ХНАДУ, 2011. Т. 1. 456 с.
11. Хрестоматія з історії педагогіки : в 2-х т. / за заг. ред. А. В. Троцько. – Харків : ХНАДУ, 2011. Т. 2. 524 с.

1. Бібліотека БДПУ : <http://www.bdpu.org>Library.
2. Медіатека Інституту ППОМ (ауд. 56308).
3. <http://www.bdpu.org.ua>.

4. **Методи навчання:**

Словесні: пояснення, розповідь, лекція, бесіда. Наочні: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження. Практичні: вправи, практичні роботи, графічні роботи, дослідні роботи.

Метод навчальної дискусії. Моделювання та вирішення педагогічних ситуацій.

Метод створення ситуації новизни навчального матеріалу.

Метод опори на життєвий досвід здобувачів.

Методи контролю і самоконтролю у навчанні: усного, письмового (тестового, графічного), програмованого.

Інформаційний-повідомлювальний; пояснювальний; інструктивно-практичний; пояснювально-спонукальний; пояснювальний.

Методи навчання: виконавчий; репродуктивний (відтворюючий); продуктивно-практичний; частково-пошуковий; пошуковий.

Сторітеллінг, скрайбінг, фактчекінг, сінквей.

5. **Форма підсумкового контролю успішності навчання– залік**

6. **Система оцінювання _____**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BС (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FХ (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. **Додаткова інформація _____**